

מסורת הש"ס עם תוספות

ל' א מ"י מ"ב מ"ג
מ"ד מ"ה מ"ו
מ"ז מ"ח מ"ט
נ' נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב

הוא לא היה נגמ' שהיה בו שהיה נגמ'. אמר לא היה נגמ' ג' עימות נאמן עניוהוא נדמם נגמ' קפל פליה והוא לי נקמ' : ספער. ולא מנל' :

שור שנגה ד' וה' פרק רביעי בבא קמא מ.

חמיר מילתא עילוייה ובעי משנתיה א"ל שבקן אסתגרי בקמייחא: ת"ד ה"שאלו בחוקת חם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נוק ושואל משלם חצי נוק והערב בבית שואל והחזירו רבעים בעלים משלמין חצי נוק ושואל פמוד ככלום: אמר

עין משפט ור' במדף

ל' א מ"י מ"ב מ"ג
מ"ד מ"ה מ"ו
מ"ז מ"ח מ"ט
נ' נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב

מסורת הש"ס עם תוספות

ל' א מ"י מ"ב מ"ג
מ"ד מ"ה מ"ו
מ"ז מ"ח מ"ט
נ' נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב

הוא חמירא ומספירא. דלפנא נוקא קמא^א ומודה עקם פטור^ב: וזה מודיעא ומספירא. דלפנא נוקא קמא^א ומודה עקם פטור^ב: רישא אין רשות משנה. מתיבתא מיינו לה אמחי קמי רשא נצמ עולא הייב מאוזה עיניה נוק ומי עשה זו לא עשה זו: לאו כל כמינהו. לא עלך היה ולא מיהרה כמתינו: רישא נמי רשות משנה. מלגנא נמי. פנא הוא ולמנא דרשא קיל נמי קך דקפא דרשות משנה ורישא משום הכי הרי הוא במקומו שלין כלן שיעו רשות שלל מקום שהלך עם עמלו עליו: מדי דלבי מובת. חגפ ענה נעמן והמית דמס פשיטא לן דמסול מלקמן: מן הבדסה. ממקלח טהמת ולא סלן: דהוציא רובע ורבע. ע"פ עד אמר או ע"פ העגלים עלה נוקל דסקול

מסורת הש"ס עם תוספות

ל' א מ"י מ"ב מ"ג
מ"ד מ"ה מ"ו
מ"ז מ"ח מ"ט
נ' נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב
נ"ג נ"ד נ"ה
נ"ו נ"ז נ"ח
נ"ט נ"א נ"ב

הוא חמירא ומספירא. דלפנא נוקא קמא^א ומודה עקם פטור^ב: וזה מודיעא ומספירא. דלפנא נוקא קמא^א ומודה עקם פטור^ב: רישא אין רשות משנה. מתיבתא מיינו לה אמחי קמי רשא נצמ עולא הייב מאוזה עיניה נוק ומי עשה זו לא עשה זו: לאו כל כמינהו. לא עלך היה ולא מיהרה כמתינו: רישא נמי רשות משנה. מלגנא נמי. פנא הוא ולמנא דרשא קיל נמי קך דקפא דרשות משנה ורישא משום הכי הרי הוא במקומו שלין כלן שיעו רשות שלל מקום שהלך עם עמלו עליו: מדי דלבי מובת. חגפ ענה נעמן והמית דמס פשיטא לן דמסול מלקמן: מן הבדסה. ממקלח טהמת ולא סלן: דהוציא רובע ורבע. ע"פ עד אמר או ע"פ העגלים עלה נוקל דסקול

מסכת בבא קמא סימן ע"ג חידושי הגר"ש שקאפ

מסנה. אין הכוונה דהרשות משנה את טבעו. אלא לענין דין מועד דצריך העדאה בבירוד דקא. שהיא ענין בש"ס. כמבואר בגמ' לעיל לענין אם ליעדא תרא או ליעדא נברא ועי"ש בתוס'. אבל אם ימכרו הבעלים שור זה לחרישה. והיא שיתכפל הפקד. וקצת מוכח כן מדין מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן. ולפי זה קשה לי מוכא שיטת הר"ם. דהרי למש"כ מוכח מסוגיא זו דאין הנגיחות מרגילים אותו ליתג. ומה שהביא הב"י דכ"י מהר"א לא ארע לפרש כוונתו. מה הוסיף כדבריו. אם לא שכתתו כמש"כ רסובר דנגיחת מרגילות אותו ליתג. וקשה לי טובא על שיטת הר"ם והרא"ש דלדבריהם למה יפטר השואל כשהחזיר השור לבעלים? ואולי י"ל דסביר להשתנות שנעשה ע"י הרגל אינו חסרון בטבעו ממש. שאפשר להחזירו ע"י הפיכת הרגל. והנה חסרון דאפשר לתקנו. ואינו חסרון ממש. אבל לא מצאתי דוגמא כזו לפטור שומר בבתי' דהיי"ג בהכחשה דהודיר סביר דוב הפסיקת דהייב שומר. ועוד י"ל דאפשר דלה"ר הרא"ש באמת כן הוא דחייב שומר כה"ג. והב"י והרא"ש איירי שכבר היה נגחן ומרגל ליתג. רק שלא נתייע בבירוד להתחייב בנק שלם. ולפי מאז דמוקי בש"ס בסמוך נם הרישא דתכני שאלו בחוקת חם ונמצא מועד פיירי כה"ג. דאמרינן שחכ"ר בו שהוא נגחן. ומשו"ה יכול להחזיר. והנה באמת דין זה תלוי בפלגתא. וצ"ב כי דין זה מחושב.

דבמועד אין לנו אלא התגלות טבעו של השור. היינו שבצמות השור יש שאינה לנגח. רק כ"ז שלא ראינו שנוגה ג' פעמים היינו תולים במקרה. וכענין חוקת עקדת המבואר בגמ'. יבמות דף ס"ה. אם נשאת לבני אדם ולא ילידה. דאין הנשואין נרמין כלל במוכן. וז"ל איכא נש"מ בזה לענין אם נעשה מועד בבית שומר ומחזירו לבעלים. דאם נאמר שהרגלתו בנגיחת משנה טבעו ה"י ראוי שיתחייב שומר ע"י. שבפשיטא נעשה חסרון בטבעו של שור. דשור נגחן אינו ראוי לחרישה ונמ לענין נזיקין שצריך לשמרו. אבל אם נאמר שענין הנגיחות הוא רק בירוד והתגלות. הנה בשיח ושי"ש דאי יכולים להחזיר השור ופטוריה לגמרי. דפשיעתם לא ברמה את חסרון תשור. ורק גרמה שיתגלה חסרונו. אבל קלקולו של שור הוא בתוכו. וכן גם בשואל ל"ל דמשה. אך השואל חייב באמנותו. ולפי"כ שכי בתוס' שם דסברת. השתא הוא דחושבי' הוא רק אם גבהו כבר כתובה איי ליהויא ממנה. אבל אם לא גבתה עד עכשיו לא תגבה. ולמ"ז גם שואל שחייב באמנותו יפטר. שיש למען קלקולו ה"י בתנו מכרי. רק רעשיו נגמלה ע"י גניחות. ונראה פשיטת הש"ס דשומר יכול להחזיר לבעלים ופטור. נקתני כאן בב"יחא. ושואל פטור מכלום. ואף לפי פאן דמפרש בגמ' דהמסע דבעלים משלמים רק ח"ג משום דרשות

א דן נ"ב נ"א. ת"ד שאלו בחוקת חם ונמצא מועד בעלים משלמים ח"ג ושואל ח"ג הועד בבית שואל התחירו לבעלים בעלים משלמים ח"ג והשואל פטור מכלום. ושקיל וטרי בגמ' בך דינא אי משום רשות משנה. או לאו. ורבה אומר שמוס דא"ל לאו כל כמינך דיעידה לי לתרא. הנתב יש לתחפיק בענין העדאה שור שמחזיקין שנעשה איהו שינוי בטבעו ליתג. אם בא שינוי זה ע"י הרגל הנגיחות. או שע"י שנגח ג' פעמים או בכיורם פיבו של שור שהוא נגחן. דכפחות מזה אנו תולים במקרה. והנה לכאורה דבר זה במחלוקת שני. ביא שהביא הטור אר"ח פי"ד לענין משיב תרוח. דלאחר לי יום א"צ לחזור כשהוא מסופק אם אפר או לא. ונחלקו כאמ' אמר צ' פעמים ביום אחד אם נימא שהוא מחוקק שלא שכה. והכתיב הר"ם מרובעבר ענין זה משהו הפועל רשמי. וכן כחוקת חם ונמצא מועד דהו רשמי. ודחה ראיות. דכשור טעמא משום שחוקתו ולא משום שהורגו. ולענין משיב תרוח תלוי בהרגל לשות. יעו"ש. ובב"י הביא בשם מהר"א שכי בה"ל והרא"ש נוטה למכתב מהר"ם. ונראה כדבריו שהרי הרגל הלשון אינו אלא מזה הטבע המורגל באדם וה"י הוא כמו שור נגח. עכ"ל. והנה מוכח דה"ר סובר. דמועד הוא שחוקתו ליתג. ונמצא דשינוי טבעו הוא מפיסת התרגל. וצ"ב דומה לענין הרגל לשון באדם. תפי"ס סובר

קהלות בבא קמא סימן כט יעקב

יחוק נגיחותיו חייב קורב לכשי"כ כ"י והררי"פ כתב כ"י שאין הנזק דומה לראי להחם טעמא משום שחוקתו ליתג ואם החוק ב"י רחוקות כשי"כ בני קרובות אבל גמ' כ"י והדבר תלוי בהרגל לשון ל"י הכי טביל וכו"ו ורבינו פ"ן ז"ל סובר לענין ג' פעמים הוא רש"י והוכחה על עצמו. ואם טבעו צרחוקות כשי"כ בקרובות. אבל פנין ל' יום דמשיב כרות הוא מפלח שטי"י הוא דמתרגל ולענין שיתרגל בך. יותר משיב כשהוא צונן ח"ך. מכה"ה הכל צ"ב. אבל דעה מהר"ם מצונעבר ז"ל נראה שגם ענין הנגיחות הוא משום שטי"י המתרגל והחלמד לזה ולכן דומי לה שפיר צ"ב לענין שהתרגל לומר משיב הרוח וע"ש היע"ב צ"ב.

כבר ה"י זרכו בך. ועי"כ לענין ג"פ הוא מעטם כוכחה ורתי. דאי משום שכתרגל בזה הוקבע טבעו לך. חייב אין זה אלא מכאן ולכנה [ומה שקשה מזה ליעימה דמ"ה ורתי"י כשהוא הוא דהתני ע"ש משי"כ בזה צטב"י] ואם בתחילה הספר כתבתי שבעירנו דנחלקו בזה מהר"ם מרובעבר ז"ל ורבינו פ"ן ז"ל בעור אר"ח ס"י קי"ד והיינו דכירושלמי מבוחר לענין משיב כרות ומוריד הגשם שנסתפק לו אם אמר דעד ל' יום אחר דמסתמא לא אמר מכאן ואילך בחוקת שחמך ומכר"ם מרובעבר ז"ל ה"י רגיל לומר צטב"י חס סלח' ז' פעמים אה"ה גבור כ"י זכב"י חס ה"י מסופק א"ל לחזר ורתי משי"כ וכ"י

ונראה בזה טעמ"כ צטב"י צה"ג ס"י י"ב) לחקור בזה דמבואר בכל דוכחי דבהחוק ג' פעמים ה"ו חוקת שכן דכ"י. חס הוא כרות רתי והוכחה דררכו בך. דכ"י לא אמרי' שטי"י מקיים חלח"ס מהרגל. או דשי"י עשיית [או הכחות] ג' פעמים מכה זה גופא נעשה לו טבע לדבר זה. דכל שמתרגל בו ג"פ הוקבע לו וסת וטבע לזה ואם הכחתי דכ"י החופי נדח דיי"צ ע"כ ד"ה אלו בשם הררי"ם מדרוש ז"ל דצטב"י ע"כ לה ומה פ"א לפני גירושין וצ' פעמים אחר גירושין אינלמי מילתא דכבוד שהיא תחתיו אינכיה פ"ש כ"י מבוחר דסובר דצטב"י ג"פ ה"ו הוכחה שגם צטב"י ראשון

ברכת הטוב והמטיב בשמחת לב גדולה, ועוד הוסיפו בה תהלות ותשכחות אחרות: "יתפאר ויתגדל ויתברך שמו של מי שאמר והיה העולם, שהוא ממנה אלף אלפי אלפים ורבי רבבות של מלאכים על כל טפה וטפה שיורדת" (דברים רבה ז) "יתברך יתרום יתגדל שמך על כל טפה וטפה שאתה מוריד לנו" (בראשית רבה יג). "אלף אלפים ורבי רבבות ברכות והודאות, אנו צריכים להודות לשמך. על כל טפה וטפה שאתה מוריד לנו, שאתה משלם גמולים טובים לחייבים (שם).

נבורות בשמים

בנוהג שבעולם, אדם שהוא רעב ובא אחר ומושיש לו תאנה אחת או תמרה אחת כדי להחיות נפשו לשעה אחת — מכיר לו טובה ונותן לו הודיה, ואם הוא זנו ומפרנסו תמיד ואינו נותן לו לבוא לידי רעבון לעולם, ובטרום יקרא יענהו ויתן לו כל צרכיו בשפע — אינו זוכר לזה את חסדיו ובא לידי שכחה מרוב טובה. אעפ"כ הכל יודעים שטובתו של זה מרובה משל זה אלף אלפי פעמים. בוא וראה, אין לך חסד גדול מזה שהקב"ה מוריד לנו גשמים בעתם. בני אדם ישנים על מטתם והקב"ה פותח להם את אוצרו הטוב והוא מעלה להם טלליט ומוריד גשמים ומשקה השדות ומרוה אותם ומוציא יכולה ומכרם בכל מיני ברכות — אינם חייבים להודות לו? חסד גדול זה, אם קל הוא בעיניו — אינו קל בעיני חכמים יודעי גבורותיו של הקב"ה, ואינם שוכחים אותם לעולם. (ראה מאמרי חכמים בפסקא הבאה).

אוצר פתוח

אמר ר' יוחנן שלשה מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו לשליח, ואלו הן: מפתח של גשמים, מפתח של חיה (יולדת), ומפתח של תחית המתים, מפתח של גשמים, דכתיב: "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו"; וכו' (תענית ב). גדולה ירידת גשמים יותר מתחיית המתים, שתחיית המתים לאדם, וזו — לאוזן ולבהמה: תחיית המתים לישראל, וזו לישראל ולאומות העולם. (בר"ר יג). גוי אחד שאל את ר' יהושע בן קרחה, אמר לו: אתם, יש לכם מועדות, ואנו אין לנו מועדות. בשעה שאתם שמחים — אין אנו שמחים, ובשעה שאנו שמחים — אין אתם שמחים; ואימתי אנו ואתם שמחים? — בירידת גשמים. מה הטעם? "לבשו כרים הצאן ועמקים יעשפו בר יתרועעו אף ישירו"; מה כתיב אחריו? — "הריעו לאלקים כל הארץ". כוהנים, לויים, וישראלים, לא כתוב כאן, אלא "כל הארץ". (שם)

פתחילה היתה הארץ שותה מטר מלמטה, שנאמר (שם): "ואז יעלה מן הארץ וישקוף את כל פני האדמה" (בראשית ג'), וזוהר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שוועה אלא מלמעלה, על ידי עננים. רבי יוחנן מצפורי בשם רבי שמואל בן חנמן אמר: וכו' ארבעה דברים חזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה, מטני ועל זרוע (שלא יגרשו את החלשים מן הנהרות והבארות), ובשביל להדיח המליצות הרעים ומן הזרעים והאילנות, ושיהא הגבוה שותה כנמוך (השדות אשר נשאלו ישתו כמו השדות אשר בהר), ועוד, שיהו הכל תולין עיניהם כלפי מעלה (שם).

[קנח]

"מי פלג לשטף תעלה" (איוב לח) — הרבה טפין בראתי בעבים, וכל טפה וטפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, שלא יהו שתי טפין יוצאות מדפוס אחד; שאלמלי שתי טפין יוצאות מדפוס אחד — מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות. (נבא בהרא טז).

אמר רב חנן כגדתאה: מטר — משקה, מרווה, מזבל (את הארץ) מעדן (נותן עדנה וזין בפירות) וממשיך (נותן טעם טוב בפירות להמשיך את הלב, כתובות י).

רבי אליעזר בשם רבי יוסי בן זימרא אמר: ע"י הגשמים הכל מתברך. משא ומתן מתברך (כשנושא ונותן עם חבריו ובשעה זו יורדים גשמים מסורת בידי התגרים שיש בו סימן ברכה), והפרמגטוטים (סוחרים) מרויחים (מתוך שמצויה התבואה). רבי יוחנן בר לוי אמר: אף מוכי שהין מרויחים (החולי מקל עליהם).

רבי חייא בר אבא אמר: אף החולים מרויחים ואיברייהם יפים עליהם. אבימי היה מבקר את החולים. כשהיתה הרביעיה (הגשם) יורדת, אמר לו רבי חייא בר אבא: מה הם עושים? אמר לו: נינוחו. רבי אבא אומר: אף אכן טובה מרגשת (גשמוניה מוהירים יותר). חכמים אומרים: אף הדגים מרגישים (מוסיפים במשקלם).

שלשה דברים שקולים זה כזה, אלו הן: ארץ, אדם, מטר. אמר רבי לוי בר חייא: ושלשתן משלוש אותיות, ללמדך, שאם אין ארץ — אין מטר, ואם אין מטר — אין ארץ, ואם אין שניהם — אין אדם (בר"ר פי"ג).

ינחתו גשמיכם בעתם — אמר רבי יוחנן: ג' מתנות נתנו לעולם: התורה, ומאורות, והגשמים בעתם, בלילי שבתות, בימי שמעון בן שש גשמים יורדים בלילי שבתות עד שנעשו חטים — כליות, ושעורים — כגרעיני זיתים, והניחם לדורות הבאים, להודיע כמה חטא גורם. (ויק"ר פל"ה).

ועוד אמרו (תענית ז):

גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה וכו'.

גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ וכו'.

גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה וכו'.

אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עוונותיהם של ישראל וכו'.

גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו וכו' (שם ח).

גדול יום הגשמים כיום קבוץ גלויות וכו' (שם).

גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו וכו' (שם).

ישל, למה הדבר דומה? לאב ששולח מתנות לבניו, כל זמן שהמתנות מועטות והוא שולחן ביד שליח — מה שאמר לו האב לתת לבניו הוא נותן, ומה שלא אמר לו אינו נותן, בא לתת להם מתנה מרובה — אינה שולחה ביד שליח אלא נותנה לבדו, מה הוא עושה? קורא לבניו ופותח להם אוצרו לתת לכל אחד את חמתו, כיון שהאוצר פתוח, הם רואים כל יקר וכל חמדה שגנזו שם וחומדים אותה, באותה שעה הפקחים שבהם מבקשים עילה לשאול מאביהם כל חמדת לבם ותוא נותן להם, למה? שהאוצר פתוח והשעה — שעת רצון. —

כל חסדי ה' וגבורותיו שהוא עושה עם בריותיו, ע"י מלאכיו הוא עושה עושים את שליחותו ואינם מוסיפים ולא גורעים ואילו חסד הגשמים אינו מאמין ביד שליחו אולי לא ישא לפשעי בריותיו ולא יתן גשמייהם ונמצא העולם שמים, מפתח הגשמים ביד הקב"ה שהוא מרבה להטיב, וכשהוא נותן גשמים לעולמו

[קנט]